

УДК 33.025.12

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2026-1.4>

Кушнерук О.Й.

аспірант,

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0691-2268>

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКО-ФІНАНСОВИХ РЕГУЛЯТОРІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ЄС

У статті проаналізовано методи та аспекти гармонізації економіко-фінансових регуляторів підприємництва в умовах євроінтеграції. Спираючись на чинні Угоди про партнерство та співробітництво України та ЄС, обґрунтовано та визначено стратегічні орієнтири гармонізації економічних, фінансових та податкових інструментів, які Держава застосовує в регулюванні підприємництва для забезпечення його ефективної інтеграції до єдиного економічного простору ЄС. Проаналізовано сучасні чинники, що впливають на приєднання до економічної європейської спільноти. Досліджено європейський досвід регулювання та стимулювання підприємництва. Визначено основні стратегічні орієнтири гармонізації регуляторів підприємництва, які мінімізують адміністративний тиск та сприяють інвестиційній привабливості в економіку України. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення механізмів державної підтримки підприємництва в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів.

Ключові слова: державне регулювання підприємництва, євроінтеграція, гармонізація законодавства, податкові важелі, фінансово-економічні стимули, стратегічні орієнтири, конкурентоспроможність.

STRATEGIC GUIDELINES FOR THE HARMONIZATION OF ECONOMIC AND FINANCIAL REGULATORS OF ENTREPRENEURSHIP WITHIN THE EU

Kushneruk Oleksandr

Private Higher Education Establishment "European University"

This article analyzes the methods and aspects of harmonizing economic and financial regulations governing business in the context of European integration. Based on the current Partnership and Cooperation Agreements between Ukraine and the EU, the article substantiates and defines strategic guidelines for harmonizing the economic, financial, and tax instruments that the state uses to regulate entrepreneurship in order to ensure its effective integration into the EU's single economic space. Current factors influencing accession to the European economic community have been analyzed. European experience in regulating and stimulating entrepreneurship has been examined. The main strategic guidelines for harmonizing business regulations that minimize administrative burdens and promote investment attractiveness in Ukraine's economy have been identified. Proposals have been developed to improve mechanisms for state support of entrepreneurship amid deepening European integration processes. To bring Ukraine closer to European legislation, a new memorandum was signed between Ukraine and the International Monetary Fund, which contains a clear list of structural reforms that the Ukrainian government must implement by 2026. By the end of March 2026, the government must adopt a comprehensive package of tax changes. This provision is the most far-reaching. It includes reform of the simplified taxation system, new rules for international business, taxation of the digital economy, and other changes. In fact, this is one of the largest tax reforms in recent years. This paper analyzes the changes to tax legislation proposed by the government and examines the contentious issue of VAT for sole proprietors in Groups II and III who are single-tax payers and operate under the simplified tax system. It identifies the current compromise solutions regarding this issue and explains why there was a need to introduce VAT for sole proprietors in the first place. The concerns of business representatives regarding regulatory authorities' access to taxpayers' bank accounts are highlighted; while this is standard practice in European tax systems, in the Ukrainian context it could lead to pressure, persecution, and generate even greater corruption risks.

Keywords: State regulation of entrepreneurship, European integration, harmonization of legislation, tax instruments, financial and economic incentives, strategic guidelines, competitiveness.

© Кушнерук О.Й., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Постановка проблеми. Актуальність даної теми дослідження полягає в прагненні наблизити українське податкове законодавство до європейських норм. Це доволі складний та довготривалий процес розробки і прийняття нормативно-правових актів та створення умов для їх належного впровадження і застосування з метою поступового досягнення повної відповідності права України Європейському праву.

Вступ України до ЄС вимагає від України та підприємництва адаптації до європейських норм. Разом з тим, не можна просто взяти і скопіювати європейське законодавство. Україна перебуває в стані війни, що відображається і на веденні бізнесу, тому всі ці моменти важливо враховувати. Необхідна не лише гармонізація з європейським законодавством, а й пошук балансу між фіскальною системою та бізнесом. Як приклад, наразі вже багато зроблено, щоб державні закупівлі стали максимально прозорими та доступними для підприємств, проте часто можна спостерігати такі проблеми як непрозорі прямі договори, дроблення закупівель, змови та завищення цін, що призводить до унеможливлення участі в тендерних закупівлях інших учасників та неефективного використання бюджетних коштів. Є потреба в посиленні антимонопольних правил та боротьби з корупцією. Бізнесу необхідні гарантії безпеки та захист інвестицій. Є певні нововведення уряду, які на перший погляд направлені на упорядкування ведення деяких видів діяльності, проте в силу того, що відсутнє своєчасне інформування підприємств про прийняття тих чи інших постанов і це породжує багато домислів та сприймається як утиски бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасному українському науковому просторі дослідженням проблематики податкової політики та фінансової безпеки присвячені праці таких вчених, як Юрій Лупенко, Юрій Радіонов, Ігор Назаркевич, Мар'яна Бортнікова, Юлія Чиркова, Олександр Марущак, Тетяна Єфіменко та інші.

З зазначених вчених варто виокремити наступних:

Юрій Лупенко та Юрій Радіонов в своїх працях висвітлюють забезпечення фінансової безпеки держави як у мирний час, так і в умовах воєнного стану [1].

Ігор Назаркевич досліджує вплив податкової політики на формування фінансової безпеки держави в умовах воєнного стану [2].

Мар'яна Бортнікова та Юлія Чиркова досліджують проблеми гармонізації податкового законодавства України та ЄС та напрями їх вирішення [3].

Олександр Марущак в свою чергу аналізує пріоритетні напрями вдосконалення української податкової системи в контексті її адаптації до європейських стандартів [4].

В силу того що зовсім недавно були прийняті певні постанови уряду та інші постанови уряду на розгляді, не можна сказати, що питання гармонізації економіко-фінансових регуляторів підприємництва в умовах ЄС досліджено до кінця, тому дане завдання ще в процесі дослідження та пошуку вирішення питання гармонізації українського законодавства з нормами ЄС та фінансової безпеки.

Формулювання цілей статті. Метою статті є теоретичне обґрунтування та визначення стратегічних орієнтирів гармонізації економічних, фінансових і податкових важелів державного регулювання підприємництва в Україні для забезпечення його ефективної інтеграції до єдиного економічного простору ЄС.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

– Проаналізувати сучасні чинники в системі державного регулювання підприємництва, що впливають на приєднання до економічної європейської спільноти.

– Визначити ключові стратегічні орієнтири гармонізації регуляторних важелів, що сприятимуть зниженню адміністративного тиску та підвищенню інвестиційної привабливості національної економіки.

– Дослідити та виокремити європейські податкові та фінансові інструменти стимулювання бізнесу.

– Розробити пропозиції щодо вдосконалення механізмів державної підтримки підприємництва в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування стратегічних орієнтирів гармонізації податкової системи України з нормами ЄС є не лише вимогою Угоди про асоціацію, а й критичною умовою забезпечення податкової безпеки вітчизняного підприємництва. Гармонізація – це не просто копіювання норм ЄС (*acquis communautaire*), а створення стратегії, яка дозволить українському бізнесу бути конкурентоспроможним на внутрішньому ринку Європи.

Щоб наблизити Україну до Європейського законодавства, був підписаний новий меморандум між Україною та Міжнародним валютним фондом, який містить чіткий перелік структурних реформ, які українська влада має реалізувати у 2026 році.

До кінця березня 2026 року уряд повинен ухвалити комплексний пакет податкових змін. Саме цей пункт є найбільш масштабним. Він включає реформу спрощеної системи оподаткування, нові правила для міжнародного бізнесу, оподаткування цифрової економіки та інші зміни. Фактично йдеться про одну з найбільших податкових реформ за останні роки [5].

Не всі ініціативи з боку уряду сприймаються позитивно. Вже довгий час в суспільстві йде обговорення ПДВ для ФОПів з метою унеможливлення дроблення бізнесу. Замість того, щоб дійсно вплинути на великий бізнес, удару підлягають всі підприємці. До сих пір не зрозуміло, які саме критерії застосовуються до визначення «дроблення». Варто чітко визначитися з формулюванням даного поняття на основі досвіду європейських країн, але з урахуванням українського контексту.

Наразі пункт щодо ПДВ для ФОП, який викликав негативну реакцію бізнес-спільноти та аналітичних центрів – у новому Меморандумі трансформувався - тепер він передбачає перехід на ПДВ по досягненню орієнтовно 4 млн гривень, новація має бути з 1 січня 2027 року. Це значно краще ніж 1 млн гривень, але все ще недостатньо високий поріг для перехідного періоду до вступу у ЄС, і це нижче ніж у більшості країн ЄС (Італія, Франція, Словенія, Австрія, Хорватія тощо). Доцільним є встановити поріг у 85 тис. євро у рік вступу до ЄС, а до того часу передбачити вищий поріг.

Якщо поріг у 4 млн грн запровадити з 2027 року – це призведе до ще більшого дроблення малого бізнесу та приховування оборотів ФОП [5].

Разом з тим, є велике занепокоєння представників бізнесу з приводу доступу контролюючих органів до банківських рахунків платників податків, хоч це і є природнім в європейських податкових системах, проте в українських реаліях це може призвести до тиску, переслідування та може породити ще більше корупційних загроз.

Як бачимо, в основному всі ці заходи направлені на вихід підприємництва із тіні та наповнення бюджету податками. Наразі актуальним є не лише зміна податкового законодавства, а й реформування самих податкових органів. Багато представників бізнесу відчули на собі блокування податкових накладних, з боку податкової є і зловживання з тіншовими схемами зі сплати ПДВ і фіктивного податкового кредиту. Багато рішень приймається в ручному режимі, що унеможливає безпеку підприємництва. Нажаль, до корупції схильні не лише податкові органи. Часом, рішення які приймаються владними структурами, на перший погляд ніби то направлені на позитивні зміни, часто це обумовлюється збільшенням доходів в бюджет. Але тут може проглядатися також і лобіювання чийось інтересів, викидання з ринку одних та надання привілеїв іншим.

Цифровізація спростила багато процесів у веденні бізнесу. Проте є ще сфери, де багато рішень по місцях залежить від чиновників, що часто і породжує корупцію.

Наприклад, ні для кого не є секретом, що однією з галузей економіки, де відбувається постійне інвестування є сфера будівництва.

4 березня 2026 року Кабінет Міністрів України ухвалив постанову № 305, якою внесено зміни до процедури зведення приватних будинків в умовах воєнного стану. Це здорожчує та ускладнює будівництво дуплексів та таунхаузів, які на сьогодні є дуже популярним. З іншого боку ринок такого будівництва значно скоротиться, що дасть змогу збільшити свої об'єми продаж для забудовників багатоквартирних багатоповерхових будинків.

З позитивного варто зауважити, що не дивлячись на військову агресію, підприємництво в Україні розвивається. Державою розроблено систему надання грантів як для діючих підприємців, так і для тих, хто лише бажає зайнятися підприємницькою діяльністю. Є спеціальні гранти для ветеранів, що є суттєвою підтримкою для наших захисників.

Також варто зазначити, що відбулося спрощення ведення бізнесу шляхом усунення дублювання норм та приведення господарського законодавства у відповідність до норм ЄС, так як Господарський кодекс України (ГК) скасовано законом № 4196-ІХ, і він офіційно втратив чинність з 28 серпня 2025 року.

Основними факторами, які сприяють розвитку МСБ у країнах ЄС, є:

- фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка;
- податкова підтримка;
- залучення МСБ до виконання державних замовлень;
- підтримка експортної діяльності МСБ;
- кадрова підтримка [6, с. 11].

Сюди ж можна додати прозоре податкове законодавство як самого ведення діяльності так і сплати самих податків. Нажаль, в Україні до сих пір вітчизняна податкова система є однією з найскладніших і найменш систематизованих.

В післявоєнний час Європа оговталася економічно завдяки усім відомому плану Маршала. Помимо значних інвестицій, для підприємництва були розроблені певні стимули, які дали свій позитивний результат. Щось подібне чекає і на післявоєнну Україну.

Для стимулювання малого підприємництва уряди країн-учасниць Плану Маршала запровадили податкові пільги та регуляторні зміни, що полегшували ведення бізнесу. Зокрема, було знижено ставки податків на прибуток для малих підприємств, спрощено процедури ліцензування та реєстрації нових бізнесів. Це дозволило підприємцям швидко адаптуватися до нових економічних умов та активно розвивати свій бізнес [7, с. 3].

Часто ми можемо почути, що в Європі високі податки і Україна має тут рівнятися на Європу. Це сліпе копіювання високих податкових ставок в Україні замість більшого наповнення бюджету призведе до тінізації бізнесу і в свою

чергу навпаки ще більшому зменшенню надходжень в бюджет. Тому орієнтиром має бути баланс між фіскальними інтересами держави та фінансовою стабільністю платників податків.

Згідно дослідження Опендатабот, розглянувши питання, чому закривалися ФОПи у 2024 році, то можна побачити, що основною проблемою

такого явища є високі податки. Через повернення обов'язкової сплати ЄСВ, збільшення військового збору, воєнними ризиками та нехваткою кадрів вже у 2025 році закрилося понад 250 тис. ФОПів за рік.

На початку повномасштабного вторгнення влада навпаки зменшує податки, обіцяючи не під-

© 2024 Опендатабот – відкриті дані

Чому закриваються українські ФОПи?

Дані всеукраїнського опитування ФОПів від Опендатабот

Джерело: Опендатабот – відкриті дані

■ Кількість відкритих ФОПів
■ Кількість закритих ФОПів

Дані: ЄДР
Аналітика: YC.Market

Динаміка закриття та відкриття ФОПів 2020–2024 рр.

Джерело: дані ЄДР, аналітика – YC.Market – відкриті дані

німати їх на час військового стану. Ми можемо бачити, що у 2022 році закрилося найменше ФОПів за період з 2020 по 2024 роки. Це був якраз той рік, коли податки були зменшені. Як тільки податки почали збільшуватися, масово почали закриватися ФОПи. Це є якраз свідчення того, що між владою та ФОПами не має конструктивного діалогу і перш ніж говорити про гармонізацію з економікою Євросоюзу, нам варто створити гармонію взаємостосунків бізнесу та влади всередині своєї країни. Наразі діалог ще продовжується, але через непопулярні дії влади ФОПи і далі закриваються, втрачаються робочі міста та бюджет не доотримує надходжень.

Висновки з проведеного дослідження. У результаті проведеного дослідження можна сформулювати наступні підсумки:

– Стратегічні орієнтири гармонізації мають базуватися на принципах нейтральності, справедливості та ефективності. В Україні має бути створена така модель податкової безпеки, яка б

захищала не лише фінансові інтереси держави, а й матеріальний добробут та фінансову стабільність платників податків, гарантувала захист від неправомірного втручання фінансових та інших контролюючих органів.

– Стратегічні орієнтири гармонізації – це комплексний процес створення стабільного, прозорого та передбачуваного податкового законодавства, що є фундаментом безпеки підприємництва.

– Визначено ключові вектори гармонізації: спрощення адміністрування через діджиталізацію, запровадження європейських стандартів боротьби з ухиленням від оподаткування (BEPS) та перехід до сервісної моделі взаємодії «держава-бізнес».

– Гармонізація фінансового простору мінімізує інституційні ризики для підприємців, усуває бар'єри взаємодії «держава-бізнес» та забезпечує захист прав платників податків на рівні європейських стандартів.

Список використаних джерел:

1. Лупенко, Ю., Радіонов, Ю. (2024). Фінансова безпека в умовах війни і в період повоєнного відновлення України. *Економіка України*. 67. 10 (755). 45–65. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.10.045>
2. Вплив податкової політики на формування фінансової безпеки держави в умовах воєнного. (2025). *Інноваційна економіка*, 1, 84–91. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.1.10>
3. Бортнікова, М., & Чиркова, Ю. (2023). Проблеми гармонізації податкового законодавства України та ЄС. *Економіка та суспільство*, (53). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-73>
4. Марущак О. О. Актуальні питання гармонізації податкового законодавства України до вимог Європейського Союзу. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 6. С. 605–610. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.99>
5. Податки, корупція, ФОП і держбанки: що насправді прописано в новому меморандумі з МВФ, Олег Гетман координатор експертних груп Економічної експертної платформи, асоційований експерт CASE Україна. URL: <https://delo.ua/economy/podatki-korupciya-fop-i-derzbanki-shho-naspravdi-propisano-v-novomu-memorandumiz-mvf-461991/>
6. Підтримка малого і середнього бізнесу у світі (огляд інструментів і політик) URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28947.pdf>
7. Науково-практичний журнал № 20 (2024): ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/4797/4839>

References:

1. Lupenko, Yu., & Radionov, Yu. (2024). Finansova bezpeka v umovakh viiny i v period povoiennoho vidnovlennia Ukrainy [Financial security in the conditions of war and in the period of post-war recovery of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy [Economy of Ukraine]*, no. 67(10), pp. 45–65. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.10.045>
2. Vplyv podatkovoi polityky na formuvannia finansovoi bezpeky derzhavy v umovakh voiennoho [The impact of tax policy on the formation of the state's financial security under military conditions]. (2025). *Innovatsiina ekonomika [Innovative Economy]*, no. (1), pp. 84–91. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.1.10>
3. Bortnikova, M., & Chyrkova, Yu. (2023). Problemy harmonizatsii podatkovoho zakonodavstva Ukrainy ta YeS [Problems of harmonization of tax legislation of Ukraine and the EU]. *Ekonomika ta suspilstvo [Economy and Society]*, no. (53). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-73>
4. Marushchak, O. O. (2024). Aktualni pytannia harmonizatsii podatkovoho zakonodavstva Ukrainy do vymoh Yevropeiskoho Soiuzu [Topical issues of harmonization of tax legislation of Ukraine to the requirements of the European Union]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo [Analytical and Comparative Jurisprudence]*, no. (6), pp. 605–610. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.99>
5. Hetman, O. (2024). Podatky, koruptsiia, FOP i derzbanky: shcho naspravdi propysano v novomu memorandumi z MVF [Taxes, corruption, sole proprietors and state banks: what is actually written in the new memorandum with the IMF]. *Delo.ua*. Available at: <https://delo.ua/economy/podatki-korupciya-fop-i-derzbanki-shho-naspravdi-propisano-v-novomu-memorandumiz-mvf-461991/>

6. Pidtrymka maloho i serednoho biznesu u sviiti (ohliad instrumentiv i polityk) [Support for small and medium-sized businesses in the world (review of tools and policies)]. (2024). *Information Center of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Available at: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28947.pdf>

7. Investytsii: praktyka ta dosvid [Investments: Practice and Experience]. (2024). *Scientific and practical journal*, (20). Available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/4797/4839>

Дата надходження статті: 16.01.2026

Дата прийняття статті: 02.02.2026

Дата публікації статті: 27.02.2026